Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

Sport

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

SPORT

Realisatie en eindredactie: Barbara Lemahieu, stafmedewerker VAD

Een samenwerkingsproject tussen VAD, de preventiewerkers verbonden aan de CGG en de provinciale preventieplatforms, ondersteund door de verschillende sectoren.

Reeks: Een lokaal alcohol- en drugbeleid. Schakel jezelf in!

Juli 2000

COLOFON SECTORBROCHURE SPORT

Lay-out en vormgeving: FOLIO, Marijke Deweerdt, Brugge
Druk: SINTJORIS, Merendree

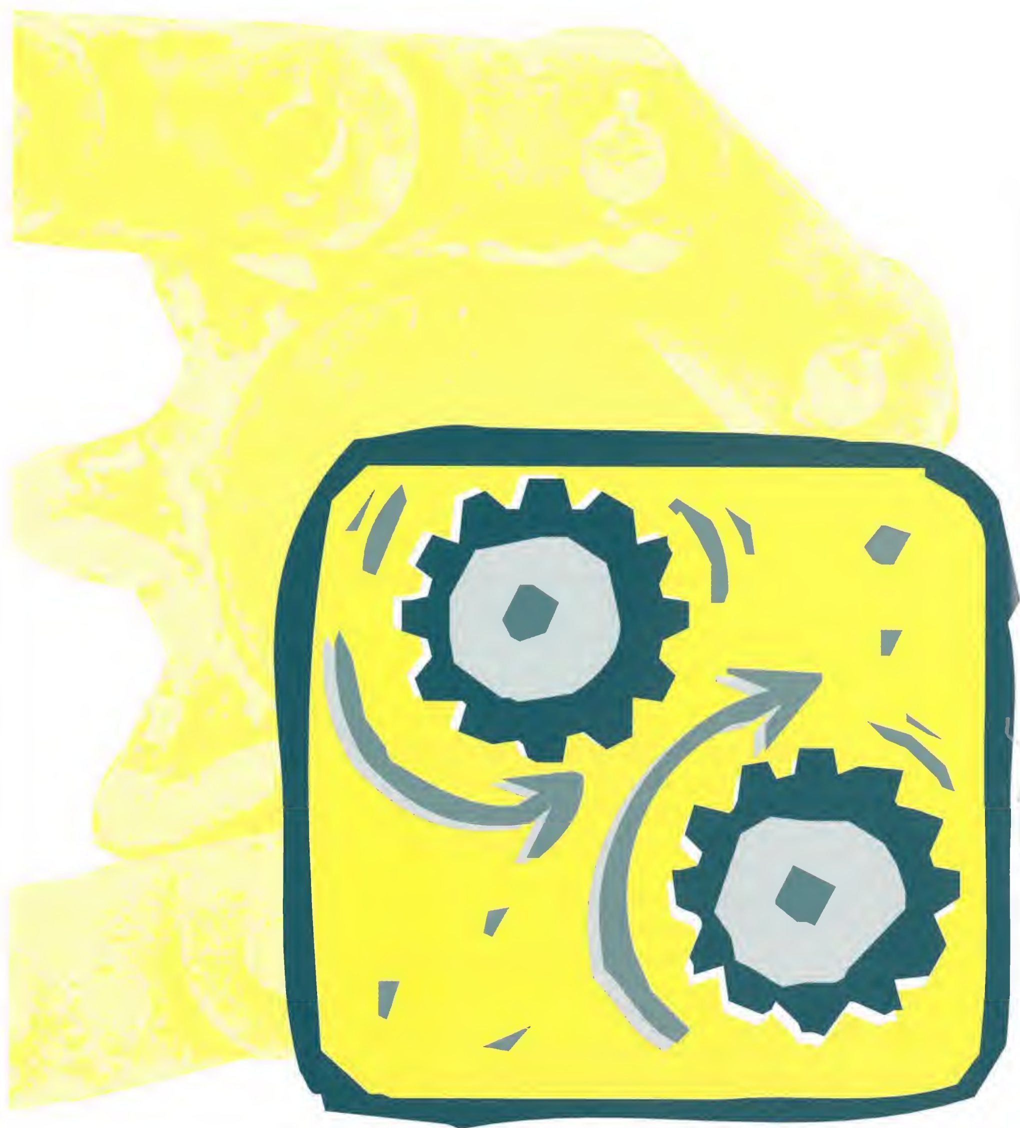
VAD
E. Tollenaerestraat 15
1020 Brussel
tel: 02/423.03.33
fax: 02/423.03.34
e-mail: vad@vad.be
website: http://www.vad.be

ISBN-nummer: 90-805648-2-6
Wettelijk depotnummer: D/2000/6030/4

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

SPORT

INHOUD

Een lokaal alcohol- en drugbeleid: op elk vlak de juiste aanpak

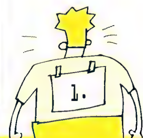
INLEIDING

In deze brochure staan we stil bij wat we verstaan onder een lokaal alcohol- en drugbeleid en welke rol de sportsector hierin kan vervullen. Daarnaast belichten we de preventieve waarde van sport op zich en hoe een sportvereniging aan alcohol- en drugpreventie kan doen.

Deze brochure gaat in de eerste plaats over alcohol en andere drugs. Daarbij komt het thema doping kort aan bod, ondermeer omdat een goed uitgebouwd drugbeleid in de sportvereniging ook regels met betrekking tot doping omvat.

Met deze brochure spreken we niet alleen de gemeentelijke sportdienst en sportraad aan, maar tevens het dagelijks bestuur van de sportvereniging en de trainers en monitoren die met het alcohol- en druggebruik in de sportvereniging begaan zijn. Ook de voortrekkers van een lokaal alcohol- en drugbeleid kunnen aan deze brochure een leidraad hebben.

We richten ons tot alle sportverenigingen en tot alle sporttakken.

1. Een lokaal alcohol- en drugbeleid en de sportsector[1]

1.1 Een lokaal alcohol- en drugbeleid[2]

Zowel bij de overheid als bij de bevolking leeft bezorgdheid over het gebruik van alcohol en andere drugs en de problemen die eruit voortvloeien. Preventie van alcohol- en andere drugproblemen is geen éénmanszaak, maar een gedeelde verantwoordelijkheid van iedereen: het gezin, de wijk, de sportclub, de school, het jeugdhuis, het bedrijf, ... Iedereen kan immers met gebruik en/of misbruik van alcohol en drugs te maken krijgen.

Goedbedoelde, éénmalige initiatieven hebben slechts effect wanneer ze via overleg en goed uitgebouwde netwerken worden samengebracht tot een zinvol en continu geheel. Een geheel dat gericht is op attitudewijziging, gedragsverandering en een ondersteunende omgeving. Een geheel dat verankerd is in de verschillende sectoren waar mensen in hun jeugdig en volwassen leven mee te maken krijgen. Een geheel dat we een lokaal alcohol- en drugbeleid noemen.

Een lokaal alcohol- en drugbeleid kent vier niveaus: een welzijnsbevorderend beleid, preventie, hulpverlening en repressie. Het welzijnsbevorderende beleid vormt het draagvlak voor de drie andere niveaus. Er is aandacht nodig voor deze vier niveaus: ze zijn immers complementair en onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Alcohol- en drugpreventie betekent in de eerste plaats het voorkomen van problemen ten gevolge van alcohol- en druggebruik. Het wil de bevolking verantwoord leren omgaan met alcohol en andere drugs. Preventie is daarom ook gericht naar iedereen, terwijl hulpverlening en repressie zich focussen op specifieke doelgroepen.

[1] Wanneer we in deze brochure spreken over alcohol en andere drugs, bedoelen we alcohol, tabak, medicatie en illegale drugs.

[2] In de publicatie 'Een lokaal alcohol- en drugbeleid: een globale kijk' werken we de visie op een lokaal alcohol- en drugbeleid verder uit.

1.2 De schakels in een lokaal alcohol- en drugbeleid

Wil men een goed onderbouwd en zinvol beleid uitwerken, dan zullen verschillende sectoren de handen in elkaar moeten slaan. Het uittekenen van een beleid gebeurt immers best in samenspraak met alle betrokkenen.

Niet alleen het onderwijs en de gezondheidssector, maar ook de sportsector, het welzijnswerk, het uitgaansleven (horeca, disco's), het sociaal-cultureel werk (het verenigingsleven), het jeugdwerk, het bedrijfsleven, de politioneel-justitiële sector en de gemeente leveren een actieve bijdrage. Enkel op die manier kan een alcohol- en drugbeleid op maat van iedereen tot stand komen en is een breed draagvlak voor de gemaakte keuzes verzekerd.

Diegenen die een effectief en efficiënt alcohol- en drugbeleid waarmaken zijn niet de experts in de drugproblematiek, maar wel die mensen die het dichtst bij de verschillende doelgroepen werken (de zogenaamde intermediairen). We denken hierbij aan ouders, leerkrachten, jeugdleiders, buurt- en opbouwwerkers, de sportfunctionaris, trainers van de sportclub, …

De intermediairen in verschillende sectoren (onderwijs, sociaal-cultureel werk, uitgaansleven, bedrijfsleven, jeugdwerk, sport) hebben evenwel ondersteuning nodig om hun verantwoordelijkheid hierin op te nemen.

Een lokaal overlegplatform, waarin sectoren omwille van gemeenschappelijke noden op regelmatige tijdstippen samenkomen voor uitwisseling en afstemming, kan voor de nodige ondersteuning zorgen. De initiatiefnemer kan iemand van de lokale preventiedienst zijn, iemand uit de politioneel-justitiële sector, maar ook een jeugd- of welzijnswerker. Een dergelijk overleg kan meestal rekenen op de ondersteuning van het lokale bestuur, als het overleg al niet opgestart is vanuit de gemeente.

Bestaande kanalen, zoals de gezondheidsraad, de jeugdraad, de welzijnsraad of in dit geval de sportraad, kunnen een forum bieden voor de terugkoppeling van en naar de achterban.

1.3 De sportfunctionaris als belangrijke partner

De sportfunctionaris is als het ware de constante in het gemeentelijk sportgebeuren. Als schakel tussen het gemeentebestuur enerzijds en de sportverenigingen anderzijds zorgt de sportfunctionaris voor de uitvoering van het beleid en omgekeerd signaleert hij de noden en behoeften uit de praktijk aan de beleidsmakers.
De sportfunctionaris richt zich, naast de sportclubs, ook tot de ongeorganiseerde sportbeoefenaars. Zij vormen immers vaak de grootste groep van sportbeoefenaars in de gemeente.
Mede door toedoen van de media, wordt sport wel eens geassocieerd met geweld (rellen, hooliganisme), omkoopschandalen en fraudezaken. Dergelijke incidenten mogen we evenwel niet zomaar veralgemenen. De sportfunctionaris kan dit mee bewaken. Hij speelt dan ook een belangrijke rol in het sensibiliseren van de bevolking en in het profileren van sport als gezonde en waardevolle vrijetijdsbesteding. Het uitdragen van deze boodschap is ondermeer mogelijk op een gemeentelijk preventieplatform.

1.4 De sportraad als vertegenwoordiger

In de gemeentelijke sportraad zijn de verschillende sportverenigingen uit de gemeente vertegenwoordigd. De missie van de sportraad bestaat erin het sportgebeuren in de verenigingen nauwgezet op te volgen, te coördineren en te begeleiden.
Die raad is dan ook het adviesorgaan bij uitstek voor het gemeentebestuur voor wat de sportsector betreft.
De sportraad kent het reilen en zeilen van de sportclubs en is bijgevolg ideaal geplaatst om hun belangen te verdedigen.

1.5 Waarom de sportsector?

Waarom is het belangrijk dat ook de sportsector vertegenwoordigd is in een lokaal alcohol- en drugbeleid? Volgende argumenten zijn van belang:

1.5.1 Breed segment van de bevolking

De meerderheid van de bevolking sport regelmatig en dit al dan niet in clubverband. Heel wat mensen zoeken de sportclub ook op voor ontspanning en sociale contacten. De sportclub is meestal lokaal verankerd. Naast andere maatschappelijke sectoren is de sportvereniging dus een belangrijke partner in ons sociaal netwerk. De sportsector bereikt een breed segment van de bevolking. Het is dan ook bijna vanzelfsprekend dat deze sector in het lokale beleid vertegenwoordigd is, bijvoorbeeld in de figuur van de sportfunctionaris.

1.5.2 Jongeren én volwassenen

De sportvereniging biedt, naast sportaccommodatie, ook ruimte voor sociale contacten. Het is een ontmoetingsplaats voor jong en oud.

Met een alcohol- en drugbeleid in de sportvereniging bereiken we dan ook jongeren én volwassenen.

Alcohol- en drugpreventie viseert immers al te vaak enkel de jeugd en de problemen die uit gebruik van alcohol en andere drugs kunnen voortvloeien, worden dikwijls als een 'jongerenprobleem' beschouwd. Ook volwassenen kunnen echter te kampen krijgen met dergelijke problemen.

Eén van de doelstellingen van een alcohol- en drugbeleid is jong én oud op een verantwoorde wijze leren omgaan met alcohol en andere drugs.

1.5.3 De intrinsieke preventieve waarde van sport

Aandacht voor gezondheidsthema's en voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs in de sportsector is relatief nieuw. Sport is immers op zich al een gezond alternatief voor het gebruik van allerhande relaxerende of activerende middelen.

Sporten is gezond, het geeft energie en vergroot ons zelfvertrouwen. Sport heeft een expressieve betekenis voor jongeren die op zoek zijn naar manieren om zich te uiten. Het draagt bij tot de identiteitsvorming en is een hulpmiddel bij het manifesteren van de eigen competentie. Sport heeft een sociaal-interactieve functie en wakkert onze strijdlust aan in een gezonde competitiegeest.

Gezien onze sedentaire levenswijze is sporten van groot belang voor een gezond en fit lichaam. Naast de lichamelijke is er ook de mentale en sociale component van sport. Een gezonde geest in een gezond lichaam …

Ook daarom heeft sport een belangrijke preventieve waarde.

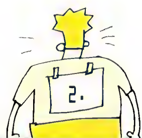
En in de praktijk?

"Sport is genot zonder middelen!" luidt het project dat in de gemeente M. tot grote successen leidde. In het kader van hun drugactieplan werkte het lokale drugoverleg aan een hele reeks initiatieven die de concretisering zijn van het gemeentelijk alcohol- en drugbeleid.

Aan het drugoverleg participeerden het OCMW, de gemeentelijke politie en rijkswacht, de jeugddienst, een aantal scholen uit de gemeente, het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg van een naburige gemeente, het JAC, de Probatiedienst en Slachtofferonthaal. Op basis van gesignaleerde noden en behoeften werden door de werkgroep een aantal acties gepland, die in een drugactieplan opgenomen werden. Afhankelijk van de door de werkgroep vooropgestelde projecten, werden actoren uit andere sectoren betrokken.

Zo werd naar aanleiding van het groeiende besef dat ook de sportclub niet vrij is van druggebruik, een project opgestart waarin het sensibiliseren en informeren van de sportclubs centraal stond. In deze context werden ook de sportverenigingen bij het gemeentelijk drugoverleg betrokken. Er werden affiches en flyers ontworpen die de algemene bevolking moeten informeren over het alcohol- en drugbeleid in de sportclub. Voor de trainers van sportverenigingen werd een handleiding ontwikkeld met het hoe en waarom van alcohol- en drugpreventie in de sportclub.

Centraal stond in dit project de betekenis van sport als preventie: sport heeft een opvoedende, preventieve rol en draagt bij tot zinvolle vrijetijdsbesteding. Daarnaast werden handvatten aangereikt voor de ontwikkeling van een alcohol- en drugbeleid in de sportvereniging (opstellen van een reglement, voorbeeldfunctie van de trainer, interventiemodel, ...)

2. Sport als preventie

2.1 De ambivalentie van sport voor welzijn en gezondheid

Sporten is inderdaad goed voor geest en lichaam. Soms echter kan het streven naar perfectie of de competitieve sfeer schadelijke gevolgen met zich meebrengen. Een mooi lichaam hebben, de beste zijn en zich telkens weer verbeteren, is mogelijk door jarenlange training, gezonde voeding en voldoende rust. Al te vaak echter wordt naar allerhande middelen gegrepen die je op korte termijn kunnen brengen waar je op eigen kracht misschien pas maanden of jaren later zou geraakt zijn.
Het gebruik door een sportbeoefenaar van bepaalde, door de wetgeving of door de sportbonden verboden middelen om beter te kunnen presteren, noemen we doping. Doping is verboden omwille van het mogelijke oneerlijke voordeel in wedstrijden en het respect voor fair play, de nadelige effecten op de gezondheid en de mogelijke gevaren voor medesporters of tegenstanders.
Dit soort gebruik vraagt een bijzondere aanpak, onder meer omdat het vaak in naam van het sporten zelf gebeurt. Doping werkt immers prestatieverhogend terwijl andere middelen, zoals bijvoorbeeld alcohol, het prestatieniveau naar beneden halen.
Bij een wedstrijd of training kan men door de controlearts voor een dopingcontrole opgeroepen worden. Meestal wordt vooral een repressieve aanpak van dopingpraktijken voorgesteld. Goede voorlichting en duidelijke regels zijn hierbij echter onmisbaar.

2.2 De rol van sport in de maatschappij

Sportactiviteiten kunnen bij de voornaamste vrijetijdsbestedingen van de Vlaamse bevolking gerekend worden. Sport is immers voor velen een belangrijke bron van ontspanning. Een zinvolle vrijetijdsbesteding als sport kan bovendien beletten dat mensen zich vervelen of in een sociaal isolement geraken.
We leven in een maatschappij met zeer hoge verwachtingen, waarbij het beeld van de gezonde, slanke en vooral actieve mens hoog in het vaandel gedragen wordt. Stresshantering is dan ook een centraal begrip geworden. Dat sport hierin een belangrijke functie kan vervullen, spreekt voor zich.

Het belang van sport in onze maatschappij is af te leiden uit het grote aantal sportverenigingen in Vlaanderen. Heel wat mensen engageren zich bovendien vrijwillig voor de begeleiding van de duizenden leden die deze sportclubs tellen.
Een degelijke opleiding voor sportmonitoren en trainers is van cruciaal belang voor een goede begeleiding van de sportbeoefenaars. Omdat ook de sportverenigingen niet gevrijwaard blijven van maatschappelijke problemen zoals alcohol- en ander drugmisbruik geeft men er in deze opleiding best voldoende aandacht aan. Ook de mogelijke manieren om ermee om te gaan mogen niet ontbreken.

2.3 De sportvereniging in de kijker

Een sportvereniging kan, naast het aanbieden van sportaccommodatie, andere belangrijke functies vervullen, zoals het voorzien van goede begeleiding en een sociaal kader, het sensibiliseren van haar leden voor allerlei gezondheidsthema's, … De sportvereniging kan een integratiemiddel zijn voor allochtonen of een vangnet voor maatschappelijk achtergestelde jongeren. Het kan een gemeenschappelijke vrijetijdsbesteding zijn voor het hele gezin of een trefplaats voor een vriendenkring.
Door de fysieke inspanning, het groepsgebeuren, de gezamenlijke aanwezigheid van jongeren en volwassenen, de omkadering van de sportclub, … is wat we noemen de 'sociale controle' in een sportvereniging vrij groot. Bij deelname aan groepssporten is het immers van belang op het niveau van de groep te blijven presteren, wat bepalend kan zijn in de evolutie van iemands middelengebruik. Ook bij individuele sporten is het prestatieniveau vaak een soort barometer voor het eigen middelengebruik: een teveel aan alcohol, tabak, zelfs aanvankelijk prestatieverhogende middelen, kan iemands mogelijkheden danig beperken.
Zoals reeds aangehaald werd, zijn niet alle sporters lid van een vereniging. Heel wat mensen brengen een bezoekje aan het plaatselijk zwembad, maken regelmatig een grote wandeling of een fietstocht, zonder hiervoor aangesloten te zijn bij een zwem-, wandel- of wielerclub. De gemeentelijke sportdienst, die de ongeorganiseerde sportbeoefenaar kent, kan ook daar aandacht vragen voor de alcohol- en drugthematiek.

2.4 De trainer als voorbeeld

Door het regelmatige en rechtstreekse contact met de leden heeft de trainer een zicht op zowel hun mentale als hun fysieke toestand. Hij vervult dan ook een belangrijke signaalfunctie en is bovendien goed geplaatst om tijdig in te grijpen indien zich problemen zouden voordoen. De trainer is voor velen een vertrouwensfiguur. Hij waakt erover dat jonge sporters niet te kampen krijgen met faalangst en dat men - en dit geldt voor jong en oud - plezier blijft beleven aan het sporten, ook als men op een hoog niveau traint. Verder vervult de trainer ook een voorbeeldfunctie. De waarden en normen die in de sportvereniging gelden, worden door de begeleiders uitgedragen. Het is dan ook belangrijk dat er onderling goede afspraken gemaakt zijn en dat de regels consequent toegepast worden.

Het project BuurtBal

Gemeente B. nam deel aan het project BuurtBal. Dit project wil kinderen en jongeren stimuleren om in hun eigen omgeving te sporten. Vooral het spelelement staat hierbij centraal. Voetbal, volley- en basketbal zijn de drie sportdisciplines die in de straat en op de pleintjes aangeboden worden. Vooral kansarme en allochtone jongeren vinden de weg niet naar sportclubs of sportinfrastructuur, vaak door de hoge sociale en financiële drempels. Waar oorspronkelijk integratie van allochtonen de enige prioriteit was, is het project inmiddels uitgegroeid tot een samenwerkingsverband tussen jeugd-, sport-, integratie- en preventiediensten waarbij 'jongeren' in het algemeen de doelgroep vormen.

Zo zorgde de jeugddienst van gemeente B. voor de recrutering van jongeren en de sportdienst leverde monitoren en materiaal. Ook de buurtbewoners droegen enthousiast hun steentje bij, omdat door het project meteen ook de wijk een gezelligere uitstraling kreeg. Pleintjes en speelterreinen werden opgewaardeerd en door de grotere sociale controle leken ook vandalisme en druggebruik minder frequent voor te komen. Er werden hieromtrent afspraken gemaakt met de lokale preventiewerker en iemand van de rijkswacht. Door het aanbieden van een zinvolle vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren kreeg het BuurtBalproject niet alleen een sportieve maar ook en vooral een zeer belangrijke sociale en preventieve functie.

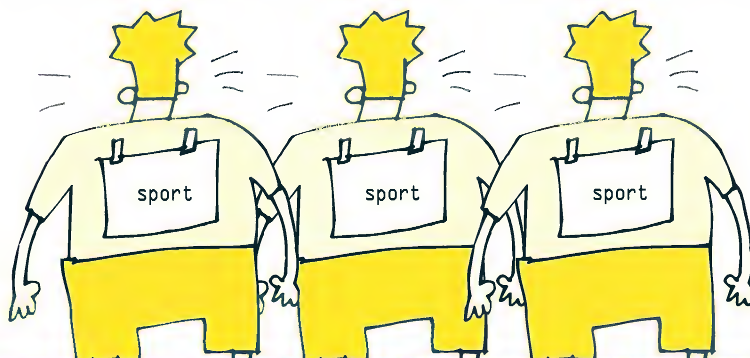
3. Alcohol- en drugpreventie in de sportsector

3.1 Een alcohol- en drugbeleid in de sportclub

Een aantal regelmatige bezoekers van sportcentrum T. blijft na een partijtje squash uren in de bar zitten om dan goed beschonken naar huis te vertrekken.
Pieter rookt de laatste tijd meer en meer. Tijdens de pauze en natuurlijk ook voor en na de match rookt hij meerdere sigaretten, met als gevolg dat zijn anders zo goede conditie erop achteruit gaat.
In hockeyclub V. experimenteert een groepje jongeren met cannabis. De andere leden van het team klagen over hun asociale gedrag en zeggen dat de sfeer helemaal verpest wordt. Twee spelers willen niet meer komen zolang dat groepje zijn gang kan gaan.

Deze drie situaties illustreren dat ook de sportvereniging niet steeds vrij is van druggebruik of -misbruik. Op een goede manier reageren is in de drie situaties niet zo evident. Hoe staat de club tegenover gebruik van alcohol en andere - al of niet maatschappelijk aanvaarde - drugs? Hoe sta je er zelf tegenover? Met wie kan je deze situaties best bespreken? Een duidelijke visie en een goed uitgebouwd beleid kunnen een grote hulp zijn in dergelijke situaties.
Een alcohol- en drugbeleid bestaat uit drie pijlers die niet los van elkaar gezien kunnen worden. De invulling van die drie pijlers dient op maat van de sportclub te gebeuren. Wil een alcohol- en drugbeleid enig effect hebben, dan moet bij de ontwikkeling ervan rekening gehouden worden met de eigenheid en de cultuur van de individuele sportclub.

Gedragscode

Meestal heeft de sportclub bepaalde huisregels. Soms staan deze beschreven in het huisreglement, soms gelden er ongeschreven regels. Dit kan gaan over de omgang met het materiaal (welk schoeisel wel of niet toegelaten is in bepaalde zalen, geen voorwerpen laten rondslingeren), over hygiëne (het verplicht dragen van een badmuts, toestellen reinigen na gebruik, ...), over sociale omgangsregels (niet roepen, beleefdheid tegenover elkaar en tegenover de trainers, op tijd komen, ...) en over druggebruik (geen alcohol voor of tijdens de wedstrijd, roken mag enkel in de daartoe voorbestemde ruimtes, ...).

Voor het uitwerken van een alcohol- en drugbeleid kan het goed zijn eens stil te staan bij de bestaande regels en afspraken. Zijn er in het reglement regels opgenomen met betrekking tot het gebruik van tabak, alcohol, medicatie en illegale drugs? Staan de gevolgen van regelovertreding in dit reglement vermeld? En is in het geval van minderjarigen duidelijk wanneer de ouders betrokken zullen worden?

Bij het opstellen van de gedragscode mag je evenwel het ontspannings- en vrijetijdselement niet uit het oog verliezen. Mensen komen in de eerste plaats naar een sportaccommodatie om zich te ontspannen en daarmee moet je ook steeds rekening houden. Daarom ook is het essentieel dat het waarom van de regels en afspraken duidelijk en zinvol is voor iedereen.

Indien er nog geen regels op papier staan, kan je starten met het opstellen van een schriftelijk huisreglement. Belangrijk is dat het reglement door zoveel mogelijk mensen gedragen wordt. Het is dus altijd goed te weten hoe het personeel en de leden van de club erover denken en hiermee ook rekening te houden. Bij de inschrijving kan je het huisreglement aan de nieuwe leden verduidelijken en hen er een exemplaar van meegeven. Via affiches en flyers in de sportclub kan je blijvend de aandacht vestigen op de gemaakte afspraken.

De gedragscode is de basis van een alcohol- en drugbeleid. Belangrijk is evenwel dat deze code niet alleen voor de bezoekers van de sportclub geldt, maar dat ook het bestuur en de trainers zich eraan houden en aldus het voorbeeld geven.

Duidelijkheid omtrent de visie van de sportclub over het gebruik en misbruik van alcohol en drugs is voor iedereen (het personeel, de bezoekers, externe instanties als politie en rijkswacht) een absolute noodzaak. Het is dus aangewezen een plan op te stellen met een aantal procedures die kunnen aangewend worden als van de gedragscode wordt afgeweken.

Sensibiliseren, informeren, communiceren

Brede informatie over alcohol en drugs is van primordiaal belang. Kennis is een eerste stap, maar mensen laten hun gedrag slechts in geringe mate sturen door wat ze weten. Daarom is het ook belangrijk om persoonlijke en sociale vaardigheden aan te leren die mensen kunnen wapenen tegen alcohol- en drugmisbruik.
Concreet gaat het over het leren omgaan met negatieve gevoelens en conflicten, bijvoorbeeld als er een wedstrijd verloren wordt. Ook het leren weerstaan aan groepsdruk, bijvoorbeeld wanneer er in de kantine stevig gedronken wordt om de overwinning te vieren, vormt hier een aandachtspunt. Met materiaal als folders en affiches kan men aandacht vragen voor dergelijke thema's. Openheid en communicatie zijn hierbij onmisbaar.
De trainer of coach, het kantinepersoneel of de barman, … spelen hier een belangrijke rol. Zij hebben op regelmatige basis rechtstreeks contact met de bezoekers of leden van de sportclub en kunnen dan ook gemakkelijker ingaan op signalen, praten over spanningen in de groep, over omgaan met verlies, … Goede communicatie en een vriendschappelijke, open sfeer vergroten ieders betrokkenheid, waardoor het risico op ongewenst gedrag wellicht kleiner zal zijn.
Zorg ook voor de uitbouw van een ondersteunende omgeving. Hieronder vallen eerder structurele maatregelen, zoals een goede infrastructuur in de sportclub. Degelijk en bruikbaar materiaal, propere douches en warme kleedkamers en een gezellige bar of kantine met voldoende en gemotiveerd personeel, nodigen uit tot respect voor de sportclub. Ook het verkopen van taxicheques aan peronen die een glas te veel op hebben of de aanpassing van het prijzenbeleid waardoor de frisdranken goedkoper worden aangeboden dan de alcoholische dranken, maken deel uit van de structurele maatregelen.

Help, wat nu?

Hoe reageer je als badmeester op iemand die te veel gedronken heeft en beslist om nog een paar baantjes te trekken in het stedelijk zwembad?
Hoe moet je als verantwoordelijke van de kantine omgaan met iemand die agressief wordt met een glas teveel op?
In de fitnessclub begint iemand zich nogal vreemd te gedragen. Een combinatie van pillen en alcohol ligt waarschijnlijk aan de basis van dit gedrag. Wat doe je als trainer met een situatie als deze, waarin je alleen een vermoeden van gebruik hebt?

Als er zich problemen ten gevolge van alcohol- of ander druggebruik voordoen, is het belangrijk dit tijdig op te merken en onmiddellijk te reageren. In tegenstelling tot de gedragscode is de interventie individueel gericht.

Zowel bij vermoeden van gebruik als in het geval er daadwerkelijk gebruikt wordt, is een verhoogde alertheid aangewezen en zijn paniekreacties te vermijden.
Duidelijke afspraken tussen het personeel onderling, maar ook met de huisarts van wacht of de sportdokter en met de politie of rijkswacht kunnen in crisissituaties goed van pas komen!

Je kan sanctioneren, maar ook signaleren (wat kan je zelf aan begeleiding doen, wie kan je erbij betrekken?).
Louter sanctioneren, bijvoorbeeld door de betrokkene uit de club te bannen, kan het probleem voor de persoon soms nog versterken.
Omdat mensen de sportvereniging in de eerste plaats opzoeken voor de sport, zijn de mogelijkheden voor de sportclub om haar leden in probleemsituaties te begeleiden, eerder beperkt. Toch kan je als trainer of teamlid veel betekenen door de persoon in kwestie te motiveren om iets aan zijn/haar probleem te doen. Je kan de betrokkene voorstellen eens bij de huisarts langs te gaan. Voor jongeren en ouders kan je verwijzen naar een nabij gelegen Jongeren Advies Centrum (JAC). Op affiches, folders en flyers kan je het telefoonnummer van de DrugLijn vermelden.

Voetbalclub F.C. Sportief

In samenspraak met de rijkswacht, de gemeentelijke politie, de jeugddienst en de preventiedienst werkte de voetbalclub een drugpreventieplan uit naar aanleiding van een incident met dronken supporters.
In enkele vergaderingen werd een strategie uitgetekend op maat van de club die voornamelijk op vrijwilligerswerk gestoeld is. Er werd geopteerd voor een niet te uitgesponnen, directe aanpak. Tenslotte blijft het een club waar in de eerste plaats gevoetbald wordt.

Omdat het voorval met overmatig alcoholgebruik te maken had, werkte de club een nieuw prijzenbeleid uit. Om het gebruik van frisdranken te promoten, werd een 'drink-fris-actie' uitgedacht met maandelijks een andere frisdrank aan de helft van de prijs. Alcoholische dranken werden ter compensatie iets duurder gemaakt.

Bovendien schreef de club een bondig handelingsplan uit waarbij schematisch en per specifieke situatie aangegeven stond wie in probleemsituaties moet interveniëren en hoe dit zou moeten gebeuren. Zo zal bijvoorbeeld een trainer die iemand betrapt op gebruik van illegale drugs of op overmatig drankgebruik, dit melden aan de verantwoordelijke van dienst. Dit kan de voorzitter van de club zijn, een trainer, ... Deze gaat dan, vergezeld van een collega, praten met de betrokkene. Op de eerstvolgende vergadering wordt het personeel ingelicht over het voorval. Zij beslissen dan mee over de sanctionering. Er wordt een andere aanpak vooropgesteld voor minderjarigen en volwassenen en in alle gevallen wordt de beslissing op papier gezet en ondertekend door de betrokkenen.

Bij dit alles werden aan de trainers enkele aandachtspunten meegegeven zoals alert zijn voor de invloed van alcohol op sportprestaties en in het verkeer, zorg dragen voor het imago van de club als er op verplaatsing gespeeld wordt, ...

Samen met de preventiedienst werden affiches en folders opgesteld waarmee de voetbalclub haar visie op middelengebruik aan de leden, bezoekers en supporters wil bekend maken. Een lijst met 'tien geboden' moest de gedragscode duidelijk maken en werd opgehangen in de kleedkamers en de kantine om iedereen aan de regels te herinneren.

Omdat er na de wedstrijden vaak behoorlijk gedronken wordt alvorens men in de wagen stapt, leek het aangewezen ook hier enkele veiligheidsmaatregelen te treffen. In samenspraak met de rijkswacht werd een Bob-campagne opgezet. Bij wedstrijden is er vanaf heden een autobus die de spelers en hun supporters naar huis brengt. In de kantine is er op die momenten ook de mogelijkheid om via de Bob-test een ademtest te doen waarmee chauffeurs hun alcoholgehalte kunnen testen vooraleer ze in de wagen stappen.

3.2 Materialen, literatuur en achtergrondinformatie

3.2.1 Alcohol- en andere drugpreventie en sport

VAD beschikt over een uitgebreide en gespecialiseerde **bibliotheek** waar iedereen nationale en internationale tijdschriften en boeken kan consulteren. Boeken kunnen eveneens worden ontleend. De openingsuren van de bibliotheek zijn dinsdag en woensdag van 10u tot 16u.

Voor antwoorden op concrete vragen over drank, drugs en pillen kan je (anoniem) terecht bij de DrugLijn (tel. 078/15.10.20). De **DrugLijn** is elke werkdag bereikbaar van 12u tot 21u en op zaterdag van 15u tot 21u (zon- en feestdagen gesloten) voor zowel het grote publiek als voor intermediairen.

Voor meer algemene achtergrondinformatie kan je kiezen uit diverse folders en brochures uit de **catalogus** van VAD. De catalogus is gratis te bekomen bij VAD (tel. 02/423.03.33).

Campagne Drugpreventie en Sport (2000-2001)
Sensibiliseringsaffiche en -folder
Handleiding voor trainers

Dit is materiaal dat in het kader van de campagne voor het sportjaar 2000-2001 ontwikkeld wordt door de Werkgroep Drugpreventie en Sport (Provincie West-Vlaanderen in samenwerking met onder meer VAD, BLOSO, het Instituut voor Sportbeheer (ISB), Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg Noord- en Zuid- West-Vlaanderen, OCMW Wervik, Jeugddienst Middelkerke, Provinciale Sportdienst ...).
De sensibiliseringsaffiche en -folder en de handleiding voor trainers zijn beschikbaar vanaf het najaar 2000 en kunnen besteld worden bij VAD en het Provinciebestuur van West-Vlaanderen. In de handleiding worden handvatten aangereikt om in de club met alcohol- en andere drugproblemen om te gaan.

Contactadres: Filip Goethals, Dienst welzijn, Provinciehuis Boeverbos, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries (tel: 050/40.35.40, fax: 050/40.31.07, e-mail: filip.goethals@west-vlaanderen.be)

Sport is genot zonder middelen

Sensibiliseringsaffiche en -folder

Sport als preventiemiddel, een handleiding voor trainers

Vanuit de idee dat sport een belangrijk onderdeel kan zijn van alcohol- en drugpreventie en het gegeven dat ook de sportsector niet vrij is van druggebruik, groeide het project 'Sport is genot zonder middelen'.

Het is een initiatief van het gemeentebestuur, de jeugddienst, de sportdienst en de sportraad van Middelkerke dat tot stand kwam in het kader van het gemeentelijk drugactieplan. Naast het sensilbiliseringsmateriaal waarmee de sportclub haar engagement in dit initiatief kan te kennen geven, werd een praktische handleiding ontworpen voor de trainers en de bestuursleden van de sportclubs. In de handleiding komen volgende topics aan bod: druggebruik bij jongeren, oorzaken en signalen van gebruik en misbruik, sport als preventie, het clubklimaat, de trainer als vertrouwenspersoon en als voorbeeld, houding van de trainer, zelf preventief werken, een interventiemodel, tips voor een vlot gesprek.

Uitgave van het Gemeentebestuur Middelkerke (1999).

Contactadres: Heidi Pylyser, Gemeente Middelkerke (Jeugdcentrum Paravang), Westendelaan 38, 8430 Middelkerke, (tel: 059/30.48.66, fax: 059/31.95.77, e-mail: jeugddienst@middelkerke.be)

Horen, Zien en Reageren

Brochure

Sport als preventiemiddel.

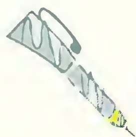
Een handleiding voor clubs, trainers en begeleiders

Op basis van de brochure 'Sport is genot zonder middelen' kwam in Meeuwen-Gruitrode de brochure 'Horen, zien en reageren' tot stand.

Dit project is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen de gemeentelijke sportraad en sportdienst, de sportcentra, de rijkswacht en het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB).

Uitgave van de vzw Sportcentra, Sportraad en Sportdienst, Meeuwen-Gruitrode (2000).

Contactadressen: Gemeentelijke stuurgroep voor preventie, OCMW, Mario Winters, Kapelijnestraat 5, 3670 Meeuwen-Gruitrode, (tel: 011/79.27.15) en C.A.D. hulpverlening en preventie, p/a Koning Albertlaan 15 bus 2, 3910 Neerpelt (tel: 011/64.78.11)

Project BuurtBal

Samenwerkingsverband

In 1989 werd dit project opgestart door de Koning Boudewijnstichting en de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB). Wegens succes werden vanaf 1995 ook de Koninklijke Belgische Basketbalbond (KBBB) en Vlaamse Volleybalbond (VVB) bij deze campagne betrokken. Het doel van dit project is jongeren te stimuleren om aan sport te doen in hun eigen omgeving.

Contactadres: Hilde Heughebaert, BuurtBalsecretariaat, p/a VVJ, Vijverlaan 53, 2610 Wilrijk (tel: 03/821.06.05, fax: 03/821.06.09, e-mail: info@vvj.be)

Drugstory's

Handboek

Mag het iets meer zijn?

10 geboden om "cool" te blijven

Het boekje 'Drugstory's. Mag het iets meer zijn?" wil inspiratie bieden aan eerstelijnswerkers die in hun werksituatie (kunnen) geconfronteerd worden met druggebruik. Via een aantal story's die zich afspelen op school, in de sportclub, op het speelplein, … wordt aan de hand van 10 geboden besproken hoe je het best met 'vermoedens van' druggebruik kan omgaan.

Uitgave van Provinciebestuur West-Vlaanderen (1998).

Contactadres: Filip Goethals, Dienst welzijn, Provinciehuis Boeverbos, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries (tel: 050/40.35.40, fax: 050/40.31.07, e-mail: filip.goethals@west-vlaanderen.be)

Droogzwemmen

Nummer 3 uit de videoreeks 'Sterker dan drank'

'Droogzwemmen' is het derde deel van de driedelige videoreeks 'Sterker dan drank'. De serie is gebaseerd op waar gebeurde feiten. Het vertelt het verhaal van een alleenstaande moeder die ontdekt dat haar zoon te veel drinkt. In haar pogingen om de jongen terug op het rechte pad te krijgen zoekt ze steun bij zijn zwemcoach. Het doel van de video is de confrontatie tussen opvoeders en overmatig drinkende kinderen zichtbaar en bespreekbaar te maken. Het is geschikt als hulpmiddel bij cursussen rond dit thema.
Uitgave van project Alcohol Voorlichting en Preventie (AVP) van het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) (1997).

Contactadres: NIGZ, project AVP, Postbus 500, 3440 AM Woerden (Alcohol Infolijn 099-500.20.21).
Uit te lenen bij het Centrum voor Alcohol- en andere Drugproblemen (C.A.D), Kuringersteenweg 34, 3500 Hasselt (tel: 011/85.15.53, fax: 011/85.15.54)

Alcohol en sport

Nummer 5 uit de serie 'Alcohol en ...'

Dit is een folder waarin de gevolgen van alcoholgebruik op sportprestaties op een rijtje gezet worden. Eerder verschenen in de serie 'Alcohol en ...' zijn: alcohol en zwangerschap, alcohol en recepties, alcohol en opvoeding, alcohol en jongeren. Speciale uitgave: alcohol en reclame.
Uitgave van Algemene Nederlandse Drankbestrijders Organisatie (ANDO).

Contactadres: ANDO, J.F. Kennedylaan 99, 3981 GB Bunnik (tel: (0031)(0)30/656.50.42).

3.2.2 Doping

S.O.S. Sport of spijt? Dopingcontrole, uw bescherming als sporter
Dopingsubstanties en methoden

Brochures die in het kader van het decreet van 27 maart 1991 inzake Medisch Verantwoorde Sportbeoefening werden ontwikkeld in opdracht van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Welzijn, Gezondheid en Cultuur. Uitgave van de afdeling Preventieve en Sociale Gezondheidszorg (1995).

Contactadres: ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Administratie Gezondheidszorg, Dienst Gezondheidspromotie, Markiesstraat 1, 1000 Brussel (tel: 02/553.35.37).
Deze brochures zijn ook gratis te verkrijgen bij de Vlaamse Infolijn (tel: 0800/3.02.01, www.vlaanderen.be/infolijn).

Lijf, Sport & Middelen

Een voorlichtingsproject over doping voor sporters in fitnesscentra en sportscholen. In het kader van dit project ontwikkelde het Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken (NeCeDo) in samenwerking met NOC★NSF (Sector Sport en Gezondheid) een aantal folders en ander informatiemateriaal over doping voor sporters. Gelijknamige folder met een overzicht van middelen en bijwerkingen (1997) is gratis verkrijgbaar op onderstaand adres.

Contactadres: NeCeDo, Hoflaan 121, 362 JE Rotterdam (tel: 010/4.33.14.84, fax: 010/2.13.27.52, e-mail: necedo@xs4all.nl).

Doping, de antwoorden

Een brochure met vragen en antwoorden over doping, geïllustreerd met foto's van dopingproducten.
Uitgave van het Trimbosinstituut in samenwerking met het Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken (2000).

Contactadressen: Trimbosinstituut, Postbus 725, 3500 AS Utrecht en Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken (NeCeDo), postbus 4060, 3006 AB Rotterdam.

3.3 Vorming en ondersteuning

3.3.1 Vormingsaanbod

VAD werkt momenteel aan een vormingsaanbod voor trainers en/of bestuursleden in de sportclub en voor lokale gangmakers (preventiewerkers, sportfunctionarissen, ...). Hierbij wordt gebruikgemaakt van het materiaal dat voor de West-Vlaamse campagne ontwikkeld werd.

In dit vormingsaanbod zal de alcohol- en drugthematiek in de context van sport en vrije tijd worden toegelicht. Ook zal er in deze vorming aandacht zijn voor de ontwikkeling van een alcohol- en drugbeleid in de sportclub en voor de rol van de bestuursleden en trainers hierin.

Het vormingspakket is beschikbaar vanaf het voorjaar 2001. Voor meer informatie hierover kan je terecht bij VAD (02/423.03.33).

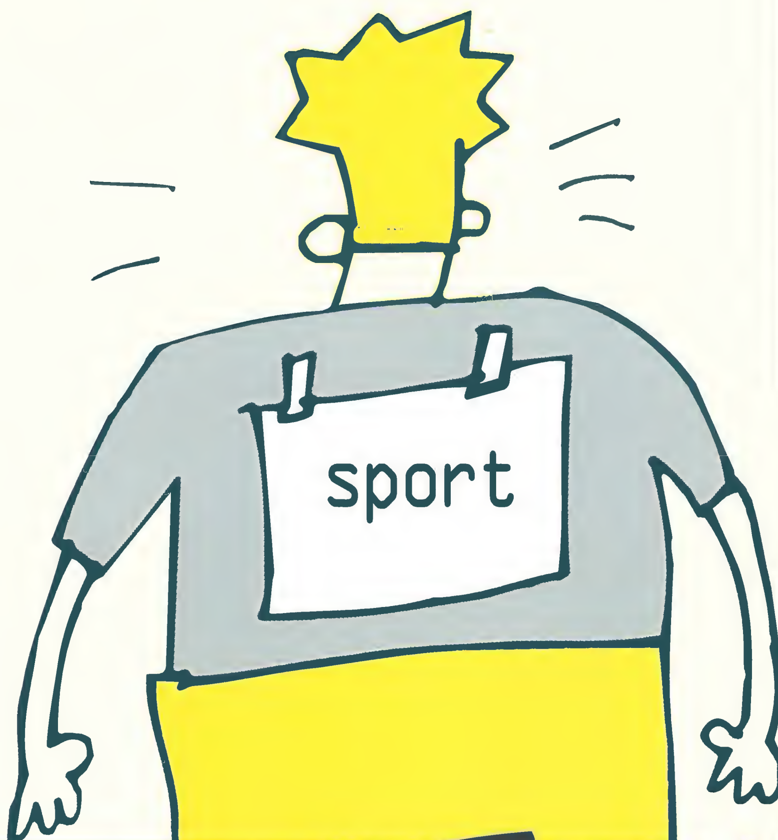
3.3.2 Ondersteuning vanuit het preventielandschap

Voor het opstarten en begeleiden van een preventiebeleid in de sportsector kan je een beroep doen op een netwerk van preventiewerkers en preventiediensten.

Er zijn enerzijds de regionale preventiewerkers verbonden aan de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, verspreid over de vijf Vlaamse provincies en Brussel. Zij vormen een netwerk dat instaat voor het helpen toepassen van preventiemodellen en het opleiden van sleutelfiguren in de verschillende maatschappelijke sectoren.

Daarnaast zijn er lokale preventiewerkers verbonden aan gemeentelijke welzijns- en gezondheidsdiensten of tewerkgesteld binnen de preventie-, veiligheids- of samenlevingscontracten.

Overleg en afstemming van de verschillende lokale initiatieven kunnen leiden tot een provinciaal initiatief op het niveau van de provinciale preventieplatforms (PPP).

BIJLAGEN

Lijst regionale preventiewerkers

Provincie West-Vlaanderen

- **Regio Noord-West-Vlaanderen**
  Roos De Venter
  Sabine De Muynck
  CGG
  Frère Orbanstraat 143
  8400 Oostende
  tel. 059/50.05.00 / 059/51.27.53
  fax 059/51.12.56

- **Regio Regio Zuid-West-Vlaanderen**
  Francy De Smet
  CGG
  J. Lagaelaan 21
  8800 Roeselare
  tel. 051/22.51.92
  fax 051/24.87.97

Provincie Oost-Vlaanderen

- **Regio Gent**
  Marc Tack
  CAT Preventiehuis
  Martelaarslaan 204a
  9000 Gent
  tel. 09/233.58.58
  fax 09/233.29.82
  E-mail: cat.preventiehuis@cat.uunethost.be

- **Regio Sint-Niklaas**
  Agnes De Decker
  Ilse Lenaerts
  Terapiecentrum - Drugunit
  Kleine Hulststraat 114
  9100 Sint-Niklaas
  tel.: 03/296.06.64
  fax: 03/760.00.39

Provincie Vlaams-Brabant

- **Regio Leuven**
  Michèle Staelens
  Martine Couvreur
  CGG
  Vital Decosterstraat 86
  3000 Leuven
  tel. 016/32.97.11
  fax 016/32.97.02
  E-mail:
  hilde.cumps@med.kuleuven.ac.be

- **Regio Brussel-Halle-Vilvoorde**
  Goedele Slots
  Primavera
  De Smet de Naeyerlaan 470
  1090 Brussel
  tel. 02/478.90.90
  fax 02/479.87.75

Provincie Antwerpen

- **Regio Mechelen**
  Peter Aertsen
  CGG
  Hanswijkstraat 48
  2800 Mechelen
  tel. 015/42.08.32
  fax 015/42.05.05

- **Regio Antwerpen**
  Wim Van Springel
  Altox
  Ketsstraat 17
  2018 Antwerpen
  tel. 03/235.21.74
  fax 03/235.37.96

- **Regio Turnhout**
  Eric Nysmans
  CGG
  Smalvoortstraat 2
  2300 Turnhout
  tel. 014/41.09.67
  fax 014/47.07.10

Provincie Limburg

- Carlo Baeten
  Marjet Vanderstraeten
  CAD
  Kuringersteenweg 34
  3500 Hasselt
  tel.: 011/85.15.53
  fax: 011/85.15.54
  E-mail: cadpreventie@pandora.be

Lijst provinciaal verantwoordelijken

Bert Mostien
6° Directie, dienst 62
Gezondheidszorg
W. Wilsonplein 2
9000 Gent
Tel. 09/267.75.49
Fax 09/267.75.99
E-mail:
bert.mostien@oost-vlaanderen.be

Chris Caubergs
Directie welzijn en huisvesting
Diestsesteenweg 52
3010 Leuven
Tel. 016/26.73.31
Fax 016/26.73.01
E-mail: ccauberg@vl-brabant.be

Filip Goethals
Dienst Welzijn
Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge
Tel. 050/40.35.40
Fax 050/40.31.07
E-mail:
filip.goethals@west-vlaanderen.be

Rachel Vanderhaegen
Vlaamse Gemeenschapscommissie
Dienst welzijn en gezondheid
Lombardstraat 41
1000 Brussel
Tel. 02/548.05.85
Fax 02/548.05.92
E-mail: welzijn.gezondheid@vgc.be

Alain Lorquin
Provinciaal gezondheidscentrum
Dienst volksgezondheid
Stadsomvaart 9
3500 Hasselt
Tel. 011/23.08.68
Fax 011/23.08.59
E-mail: volksgezondheid@limburg.be

Bernard Bruggeman
Provincie Antwerpen
Dienst Openbare gezondheid en
Ontwikkelingssamenwerking
Elisabethlei 22
2018 Antwerpen
Tel. 03/240.56.45
Fax 03/240.56.79
E-mail:
bernard.bruggeman@admin.provant.be

Hebben een bijdrage geleverd aan het tot stand komen van deze publicatie:

Provinciale Werkgroep 'Drugpreventie en Sport':

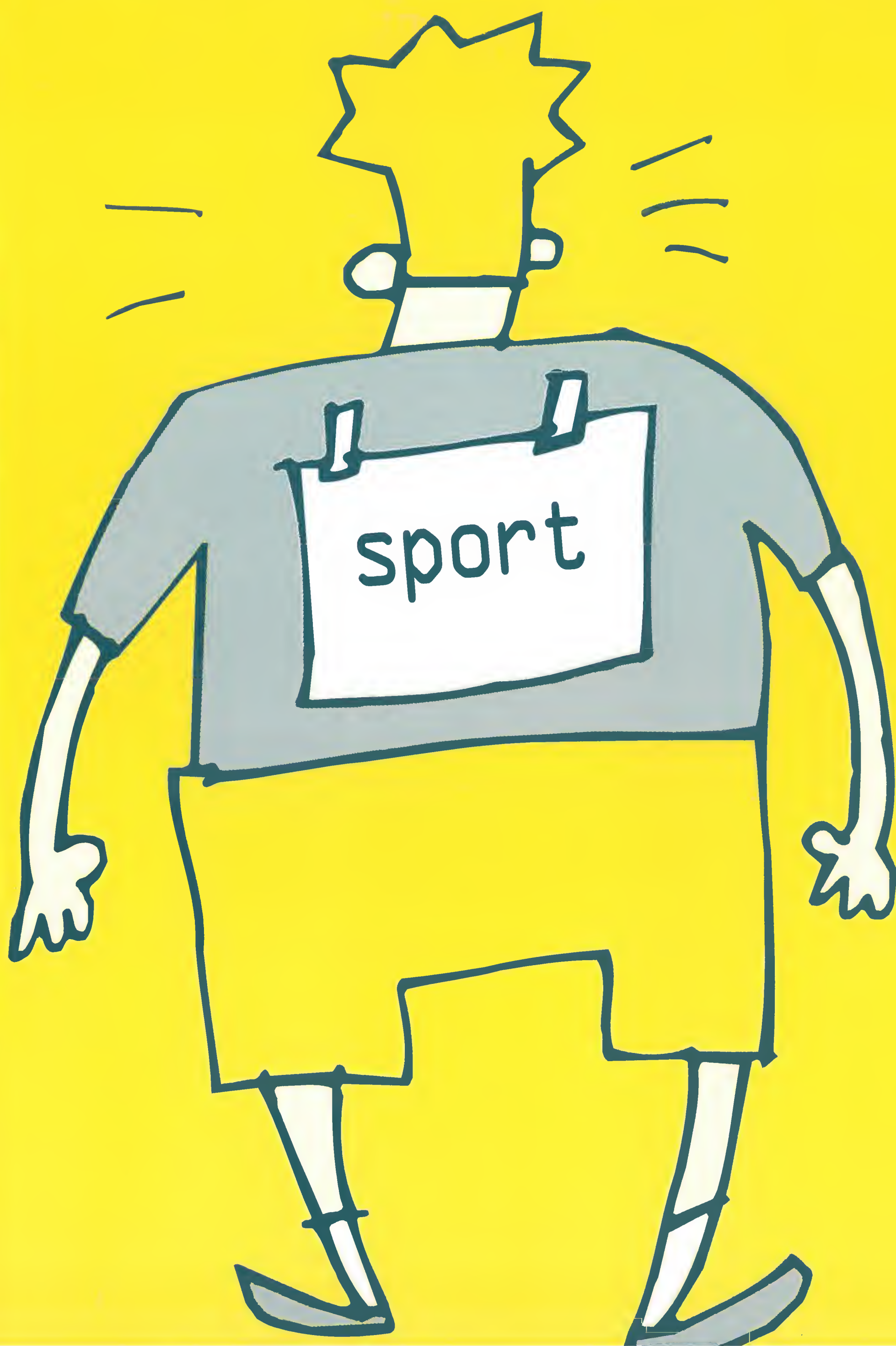
Frank Bulcaen, Provinciale Sportdienst West-Vlaanderen
Piet Casier, medewerker Gezondheidscentrum Blankenberge
Renzo Demeulenaere, preventiewerker OCMW Wervik
Francy De Smet, preventiewerker CGG Roeselare
Roos De Venter, preventiewerker CGG Oostende
Filip Goethals, provinciaal verantwoordelijke drugpreventiecoördinatie West-Vlaanderen
Ronny Laureins, medewerker Vrij PMS-centrum Oostende
Barbara Lemahieu, stafmedewerker VAD
Heidi Pylyser, drughulpverlener Jeugdcentrum Paravang, gemeente Middelkerke
Tom Vandenhouweele, sportfunctionaris, sportdienst Middelkerke en afgevaardigde ISB
Frank Vanrafelghem, Bloso Inspectie West-Vlaanderen

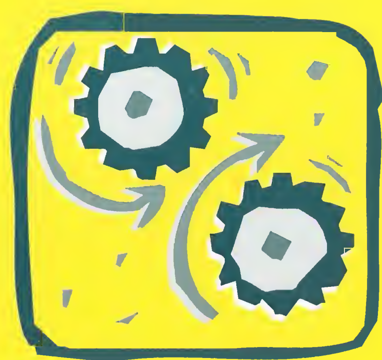
Met dank voor feedback aan:

* de preventiewerkers verbonden aan de CGG
* de VAD-stafmedewerkers

Realisatie en eindredactie:
Barbara Lemahieu, stafmedewerker VAD

sport

Verantwoordelijke uitgever: VAD Stan Ansoms E. Tollenaerestraat 15 1020 Brussel